

1913.

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Egy darabka székely vasut.

(Bgh) Minapában e cím alatt el-
sirtuk keserves vasutalanságunkat. El-
mondottuk, hogy jövő év március 15-
én negyedszázados fordulóját érzük
meg az igazi székely vasut ünnepélyes
megnyitásának és azóta Udvarhelyvár-
megye területén egyetlen kapavágás
sem történt arra, hogy zsákutcába szor-
ított helyzetünkön könnyítsenek.

Törvény, tételes törvény paran-
csolja a székelyudvarhely—héjjasfalvai
vasut tovább építését, de eddig még
nem volt országgyűlési képviselő (Dr
Válentsik futólag említette a legutóbbi
képviselőházi beszédében), aki sürgesse;
nem akadt miniszter, aki megépítse
a székelyudvarhelyi vasut folytatását
Csikszereda és Gyergyószentmiklós felé.

Szekelyudvarhelyt, a Székelyföld
központját mesterségesen kikerülték.
Hatalmas gyűrűként veszi körül az ugy-
nevezett székely körvasut is oly távol-
ról, hogy így csak árt, de egyáltalán
nem használ e vármegyének. Erőnkét
csak szívja, viszi, de vissza nem adja
semmilyen formában.

Vezető embereink ugyan vannak,
de hatalmukat, befolyásukat — úgy
látszik — kimerítettnek tartják abban,
hogy az egyes kormányok elé görbe
háta, alázatos kézsókra kész egyéne-
kkel, a székely névhez sehogy sem illő
alakban: „mübizalmat“ szállítsanak.
Nagyobb alkotásokra nincsenek ambi-
ciózával, vagy talán ilyesmikre nem is
képesek!?

Szóval nagy, igen súlyos és ke-
serves állapotban sinylődik évtizedek óta
Udvarhelyvármegye. Alig volt néhány
alkotó, köztevékenységű esztendő, is-
mét visszasülyedt a megsemmisüléssel
fenyegető posványba.

Ha valaki nyitott szemmel, a köz-
ügyek iránt való érdek nélküli meleg
szeretettel szét-tekinthet, mindenütt csak
siralmas, pusztuló, hanyatló dolgot lát.
Mintha Isten átka ülne e különben de-
rék, jóra való, a természetből önként
kinált kincsekkel bőségesen megáldott
városban és vármegyén, nem tud előre
haladni, fejlődni, gyarapodni.

Vezetésre hivatott embereink te-
hetetlenségében-e, vagy még inkább a
felsőbb körök megértő, hazafias jóin-
dulatának hiányában van-e a kerék-
kötő ok, azt e percben megállapítani
bajos lenne. Tény és pedig kétségbe-
ejtően szomorú tény, hogy közügyeink
stagnálnak, sőt még a visszafejlődést
sem lehet letagadni.

Ezzel szemben a jövő esztendő
talán ígér valamelyes kárpótlást, mely
ha nem is épen Székelyudvarhely vá-
rost, de az oklándi járás néhány köz-
ségét felszínre hozza. A homoródvöl-
gyi vasut építését értjük ezalatt, ame-
lyet engedményese: Schwarz Adolf esz-
tergomi bányavállalkozó az államvas-

utak Köhalom állomásából kiindulólag
Mirkvásár, Székelyzsombor, Homoród-
almás községig s innen folytatólag Lő-
véte és Szentkeresztbánya irányában,
az ottani vasművek érintésével Szent-
egyházassaluig tervezett.

Az érdekelt községek e vasut ügyét
felkarolták és átértve annak közgazda-
sági jelentőségét, tőlük telhetőleg meg-
hozták áldozatukat.

Most immár a vármegye közön-
sége következik s hihetőleg nem is lesz
ellensége senki e nagyfontosságú kér-
désnek és a törvényhatóság viszont tá-
mogatni fogja.

Ugy halljuk, hogy Dr Hellai Fe-
renc, az oklándi kerület munkapárti
képviselője, ki most a kormánynál erős
befolyással bír, szintén jóakarattal van
az ügy iránt. Ezért mi is elismeréssel
adózunk neki annál inkább, mert
bármily kérlelhetlen ellenfelei legyünk
politikai téren bárkinek, ha városunk
és vármegyénk kulturális, közgazdasági,
ipari és kereskedelmi érdekeit jóaka-
ratulag támogatja, elővinni segíti, a
„Szekely-Udvarhely“ igazságos, méltá-
nyos elismerésére, mindenkor számí-
that. Igen, mert mi önzők, irigyek soha
sem voltunk s a közügyet a magunk
érdekénél mindig előbbvalónak tekin-
tettük...

Reményünk van arra, hogy a ho-
moródvölgyi vasut — amelynek köz-
igazgatási bejárását az engedményes
a kereskedelemügyi minisztertől — hir-
szerint — már kérelmezte és azt hi-
hetőleg az őszre Beöthy László minisz-
ter elrendeli — nem sokára, vagyis a
jövő évben kiépül s ezzel aztán ne-
gyedszázad múlva, tényleg egy darabka
vasutal Udvarhelyvármegyében is —
több lesz...

Örök hála és minden elismerés
azoknak, kik e szegény, elhagyatott
várost és vármegyét segítik!...

A megye „szónokai“.

Csendes falusi magányban, hol a posta
is hetenként csak nagy ritkán zavarja meg
friss hírekkel az édeklődőt, van idő az ala-
pos megfigyelésre. Így olvastam el a mi fe-
kete-sárgára mázolt tiszta székely megyénk bi-
zalomszállító, vagyis azért erőlködő szónokai-
nak erőltett bizonyításait. Az alkusz-politikát
gyűlölő, de a hazát és székely szabadságot
becsülő és szerető polgártársak okulására,
ide iktatok egy pár megjegyzést a nagy szó-
nok urak műveire.

1. Daniel Lajos báró ur szónoki nagy
bakklovésénél csak lelkendező fuldoklása le-
hetett nagyobb. A báró ur azt állítja, hogy
„az ellenzék, hogy így kormányra jutott...
... csináltak egy rossz vámszerződést,
mely megdrágította a polgárság életét“.

— Báró ur! Ön ezt, mint megyebeli
közgazdasági főszakeladót állította-e? Vagy
pedig csak, mint bizalomnyilvánításra alkal-
mas és olcsó kortésfogást bocsátotta ki a
világ elé!?

— Hiszen mezőgazdasági állam volnánk
vagy mi a szösz? — még pedig 70 száza-
lékos arányban. Tehát a mezőgazdaság meg-
erősítése lehet egy becsületes kormányzó
testületnek legfőbb törekvése.

Azt a szakeladót ur által lebecsémelt
„rossz vámszerződést“ nem kisebb ember
csinálta, mint Darányi Ignác, ki a „nép
atyja“ nevezet mellett olyan földmivelésügyi
minisztere volt az országnak, a milyen nem
egyhamar ül be a bársonyszékbe.

Ez a Darányi a kecskeméti gyűlés (1911.)
elnöki megnyitójában e kérdésre vonatkozó-
lag a következőket mondotta:

„És most áttérek a vámpolitika kérdé-
seire. A magyar mezőgazdaság az utóbbi ki-
egyezségekben, melynek küzdelmei csak más
időben lesznek teljesen ismertek, gabonája,
állata és állati terménye részére a vámtari-
fában előnyt ért el, de ezzel nem ajándékot
kapott, hanem keserves koplalás után meg-
kapta annak a védelemnek egy részét, a
melyet az orsztrák ipar már rég élvezett. Ha
e kiegyezésben ezen régi igazságtalanság
megszüntetését ki nem tudtuk volna eszkö-
zölni, a munkabérek és az összes dologi
szükségletek rendkívüli áremelkedését te-
kinthetve, a mezőgazdaság ma már a csőd szél-
lőn állana.“

Kell-e ehhez értelmezés! Lám, milyen nagy
baj, ha szakeladót ur, szótudás nélkül handa-
bandáz. A méltányosságot, a jót még az el-
lenségben is becsülni szokták...

2. Ugron János ur (Alanda cantat et
tibia sonat). A pacsirta énekel és a fuvola
szól! Vallásos lélek, szereti a bibliát s abból
a hasonlatokat *humisan* idézni. Van bátor-
sága ilyeneket mondani: Krisztus is kiker-
gette a templomból a kufárokat, a kik Isten-
nek házat lealacsonyították. (Tetszés.) És a
közgyűlésnek tetszett is (a jó ebéd remény-
ségében), hogyne!...

— Ezek után az Ön hasonlata szerint
a magyar nemzet Krisztusa Tisza-e vagy
Pavlik!?

A hasonlat nemcsak sántit, hanem fél-
lábú, illetve torzszülött.

Krisztus az áldott szabadság hirdetője
volt. Ő virágvasárnap nem azokon botránko-
zott meg, kik a népszabadságnak kivívásá-
ért érezték, lelkesedtek, hanem azokon az
önző lelkű s csak a hatalomért küzdő, a
tekintély fényében sültérezni szerető, a né-
pet húzó vonó, a templomból is üzletet csi-
náló farizeusokon s ezek szekertolóján; a
pénzváltók- és galambárosokon.

Hát vajjon a magyar nemzet életének
közelmúlt napjaiban, ki volt az a főfarizeus,
ki a nemzet pénzváltó asztalához ült s a
nép lelkiismeretét pénzen megvásárolt több-
séggel beült a nemzetnek megszentelt temp-
lomába? Ott a törvények lábba tiprásával
azt megszenteltelenítette, lealacsonyította s
azután a jogegyenlőségért küzdő ellenzékét
onnan kikergette? — Az önnek kedves, őszinte
híve, Tisza! Így helyes kérem a hasonlat!
Erre tapsolhat, nem a törvényhatóság, ha-
nem a vármegye népe!

„Azt mondják, hogy Tisza eljárásával
példát statuált s majd jöni fog arra a helyre
egy ember, ki hasonló eszközökkel el fogja
törölni az alkotmányt. Képzeltető-e ehhez
kapható többség? Az általános titkos révén:
igen!“

Ne fessen kérem rémképeket az álta-
lános titkosról. Nem kell képzelődni. Hisz ez

a jelenlegi többség, mely a numerusra támaszkodva tudva, vagy tudatlanul a törvénytörések során dróton rángatva szavazott, erről a „többség“-ről nyugodtan feltételezhető, hogy az Ausztriába való beolvasztást is — ha Aussenberg úgy kívánja — megsza-
vazza. Fényes bizonyítványt adott magáról.

„Egy hadvezér is megszegi az artikulációkat s ezért golyó vagy Mária Terézia rend jár neki.“ Az a kérdés, hogy olyan országban élünk e, a melyben golyóval kormányoznak vagy pedig a felsőbb kegy kiérdemeléséért a kormányzó mindenre kapható? Minket eddig alkotmányos országnak hívtak, ezt tanítják az iskolába is, de Tisza hadvezéri módon, vagy a golyó vagy a nyeredő rang által elvakítva, meggyőzött arról, hogy vagyunk „gyáva népség, melynek nincs hazája“, különösen ha ezt tovább tűrjük!

„Tiszán nem fogott a golyó, de megkapta a nemzet háláját és szeretetét“

Hát én a nemzet hálájának és szeretetének sokféle kifejezését ismerem s olvastam, de soha sehol sem olvastam a nemzet hálájának titkos rendőrök, csendőrség kíséretében és őrizetében nyilvánuló kifejezését. Ez valami különlegessége a hálának. Mungó találmány lehet! A hol a lélek nem nyugodt, ott az őrizők hiába őriznek. Adja az ég, hogy Ugron Janos ur által reklamizált hála kísérete — a mint kíséri is — az ő b. egyéniségét is teljes életében, ha nem sajnálta ilyenekkel félvezetni az ebédre becsodított népet.

3. Dr Pálffy Jenő ur: „Tisza István nagy egyéniségének bámulója.“ A bámulás nem csak emberi tulajdon... egyébről is mondják! Ha Őneki ilyen az izlése, ki tehet róla? A mese szerint a béka is megbámulta az ökröt és berzenkedett, de csufos vége lett! Ma is akadnak olyanok, a kik bámulnak s bámulásukban emelkedni szeretnének az édes hatalom árnyékában. Hogy Tisza sarkóvére mit tognak felírni, azt a főbíró ur tudja, de minél hamarabb felírhatják, mert elevenen eltemette ő maga magát.

Ime ezek a megye „szónokai“-nak híres érvei, melyekkel azt az ugynevezett 117 bizalom-szavazót elbűvölték. De azért nem lehet azt mondani, hogy e bizalomiferáló megyében veszte volna a székely szabadság. Volt még a történelem tanúsága szerint a magyarnak az elnyomatás ellen folytatott küzdelme, úgy hívták, hogy „kuruc világ“, annak egy lánglelkű költője így énekelt:

„Nem ott van a nép,
Hol az a sok eseléd:
Labanc lakomán;
Nem ott van a nemzet,
Hol a dicső rendek;
Uri lényaláson.

A hü nép, kesergőn,
Ott izzad a mezőn,
Tátongó sebével
Csak nyomorát érzi,
Ezer tüske vérzi
S befödi az éjjel.

Ott vérzik a nemzet
A vad rengetegnek
Sűrű sötétjében —
Nem bizik már másban,
Egyedül magában,
Meg az — Istenében.

Ha magát nem hagyja,
Ha Isten akarja:
Eljön a jövődő —
Iszonyodva látják:
Mozdulnak a szálfák,
Megindul az erdő.“

Bántovai.

Szines képek.

A „Budapest“ heti krónikája.

A „bihari betyár“
Levelét megírta,
Krokodil-könyvével
Azt is telesírta,
Aradnak a levél,
Arad városába,
Hogy új gyászt borítson
A gyász városára.

Aradnak a levél,
Gyásznak városába,
Oda is illik az
Annak — ablakába.
Fekete városnak
Fejér ablakába
Ez a gyászos levél,
Ez a céda, kába.

Gesztről jött a levél —
Arad méltó párja,
Innen is már sok vész
Szakadt a hazára.
Árulás, gyalázat
És a magyar vére
Tapad e helynek
Szomorú nevére.

Hej Arad, hej Arad,
Micsoda balvégzet
Nehezül te reád,
Milyen bus igézet?
Golgothádon, mely a
Hősök vért itta.
Búrjázott föl a gaz...
Jaj, szomorú kriptá!

Fürdik a holdvilág
Az ég tengerében,
Bujdosik a betyár
Betű sűrűjében,
De pennája szárát
Rágya még se mondja:
„Mért is adtam fejem
Tilalmas dologra?“

Nem mondja, nem mondja,
De látszik, hogy érzi,
Garázda uralmát
Már remegve félti,
Gesztí viperánk még
Marja szívünk, marja,
De remeg, hogy lesujt
Az igazság karja...

Azért oly szapora
A betűje, sorja,
A hazugság bűrkét
Bőven azért szórja.
Méreg a betűje,
Minden szava átok...
Aradi polgárok
Rátok számít, rátok.

„Ne sirj, édes anyám
Igy kell annak lenni,
Minden jó családban
Kell egy rossznak lenni.
Nem mondja a betyár,
Nem mondja, de érzi,
Hogy ő a pályáját
Még csufosan végzi.

Bár a konok betyár,
Érzi bűne súlyát
S azt is, hogy halálból
Kurtán félre rugják.
„Udvari szállító“
Lesz a neve épen,
De szórét, de bórét
Kiterítik szépen.

Rossz lelkiismeret
A tanácsadója:
Hallja már, hallja már,
Hogy hangzik a nóta:
„Kiapadt a Tisza,
Csak a sara maradt,
Oda az utolsó betyár,
Csak a hira maradt.“

IRMAG.

HIREK.

— Országos visszhang. Bizonyos jóleső örömmel és újabb akcióra sarkaló lelkesedéssel van alkalmunk a „Székely-Udvarhely“ hazafias olvasó közönségének hírül adni, hogy a lapunk múlt számában közölt: „A nagy küzdelem sikeres irányra“ című cikkelyünk országos visszhangra talált. A „Politikai Híradó“, Dr Vadász Sándor országgyűlési gyorsíró e tekintélyes könyvomatos lap tudósítója nyomán, az ország összes ellenzéki lapjai foglalkoznak cikkünkkel. Ez a „Székely-Udvarhely“-re mindenképpen kitüntető körülmény pedig azt jelenti, hogy a becsület zászlója alatt, az ellenzék törvényes, a nemzet érdekeinek egyedül megfelelő — igazságos küzdelme, sikerrel fog jární. Mint a Politikai Hir. értesül és írja: „a lelkes cikkben foglalt eszmékkel a szövetkezett ellenzék intező bizottsága behatóan foglalkozni fog, mihelyt ősszel, a nagy akció megkezdésére a bizottság tagjai ismét összejönnek Budapesten, a nagy harc megvívására.“ — Ez nekünk méltó elégtételül szolgál az alattomosan szított munkapárti aknamunkákkal szemben és fényes bizonyítéka annak, hogy önfeláldozásra is kész, szerény működésünk olyan értékű, hogy azt országossá tenni, az arra illetékesek jónak tartják. Mi pedig tovább haladunk az egyenes, a becsületes, a székely őszinteséggel sziklaszilárdan kikövezett uton. Hisszük, a magyarok Istenében vetett erős bizalommal reméljük, hogy az igazságnak győznie kell és ez a nagy, fenséges győzelem: a magyar nemzet, az imádott hazá szentséges ujjászületése lesz. Amíg ezt el nem érjük, sem éj-

jele, sem nappala, nyugodt öntudata, egyetlen igaz honfinak sem lehet. Ha ezt erősen és mindnyájan akarjuk — egyenlő lelkesedéssel, nincs olyan ember hatalom, mely utunkba számottevő akadályt gördíthetne. Tehát csak előre!...

— A polgári kör közgyűlése. A székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyezőegyesület évi rendes közgyűlését ma (vasárnap) d. u. 2 órakor fogja megtartani saját helyiségében. Ismételten felhívjuk a tagok figyelmét e körülményre.

— A főkapitány — mint értesültünk — Borszék-fürdőn tölti hathetes szabadságát melyet néhány nappal ezelőtt már megkezdett. A rendőrségnél pedig óriási munkahalmaz van és Ferenczy Béla alkaptány fiatal, munkbíró erejét ugyancsak kipróbálja. Igen ám, de egy ember azt a rengeteg ügyet elintézni még akkor sem bírja ha éjjel-nappal szünet nélkül dolgozik. A rendkívül sok büntügyi nyomozat, mely — ugyszólva — az egész vármegye területéről a székelyudvarhelyi rendőrkapitányság nyakára hárul, nagyobb munkálkodó személyzetet igényel A büntügyi nyomozat egy-egy esete óriási dolgot ad, széleskörű tudást igényel. Akárki nem csinálhatja. Egy két ember ereje pedig mindent nem bír meg. Okvetlenül szükség lenne rendőrtanácsosi vagy fogalmazói állás rendszeresítésére. Ezt azonban a város, mely pótdadóval tul van terhelve és különben is állami érdek teszi szükségessé, nem rendszeresítheti. Megfelelő előterjesztéssel kellene tehát az illetékes miniszteriumhoz fordulni, hogy a már tűrhetetlen állapoton segítsen. Ha már a miniszter elrendelte, hogy az ügyészség megkeresései alapján a székelyudvarhelyi rendőrkapitányság még a város területén kívül eső falukban és a közkórházban is köteles büntügyi nyomozatot végezni, akkor adjon megfelelő segítséget pénz- vagy embererőben. Ez irányban várjuk a polgármester, illetve a városi tanács előterjesztését. Hiszen autonóm jogkörből országos kötelességeket, a magunk ügyeinek rovására, nem teljesíthetünk — a saját terhünkre, önerőnkön...

— Petőfi emlékezete. A székelyudvarhelyi „Székely Dalárda“ és „A szegvári magyar polgári kör“ augusztus 4-én ünnepel meg a fehéregyházi téren elesett szabadsághősök: Petőfi és társai dicső emlékének évfordulóját. Az ünnepély sorrendje a következő: Indulás a vasúti állomástól Fehéregyházára reggel 7 óra 50 perckor. Visszaérkezés vagy a fél 11 óra személyvonattal, vagy pedig egy különvonattal 11 óra után. Segesváron a vasutól felvonulás zene mellett a Petőfi szoborhoz. Fehéregyházán ünnepi beszédet tart Dr Zboray Miklós országgyűlési képviselő, közreműködik a többi ünnepi számokban a piskii vasúti műhely zenekara a székelyudvarhelyi és a piskii dalárda. A szobornál beszédet tart Varga Zsigmond és közreműködnek a fenti zene és dalkarok. Este a városháza dísztermében táncal egybekötött műsoros estély lesz a piskii zene és dalkar közreműködése mellett. Az ünnepélyre Székelyudvarhelyről leránduló közönség részére, ezuttal is féláru vasúti jegyet eszközöl ki a Székely Dalegylet elnöksége. Utazási szándékukat a Dalegylet bármelyik tagjánál minél előbb bejelenteni, e ne mulasszák.

— Új állatorvost választott Székelyudvarhely város képviselőtestülete. Sóó Bálint, mint egyedüli pályázó egyhangulag megválasztott.

— Az oklándi adóhivatal működését pár hét előtt már megkezdte. A tisztviselők állásukat elfoglalták. Szentos József a kir. adótárnok és a hivatal főnöke. Munkatársai: Rónay Béla ellenőr, Tary Sándor és Dénes Mihály adótisztviselők, valamint egy hivataliszolga.

— **A székelyderzi körben** Dr Koncz János dicsőszentmártoni főjegyző utódának e hó 24-én Unger Tibor rugonfalvi körjegyzőt választották meg. Ezt megelőzőleg Szabó Gábor főszolgabíró Sándor Gergely unitárius pap üdvözölte a körjegyzői székhelyen való első funkcionálása alkalmából. Választás után közébéd volt. Nagy ünnepségekben része a hivatali átadásnál jelenlevő Dr Koncz főjegyzőnek, kitől az egyszerű, de nemes hálával emlékező székelyek könnyes szemmel bucsuzkodtak. Ez többet jelent minden hízelt szónál...

— **Fából vaskarika.** Ezt szokta a székely mondani az olyan nyeletlen bölcsességre, a miért a „Csiki Lapok” e hó 24-iki számában két és fél hasábon keresztül „Csikszereda léterdeke” címmel cikket ír. Ez pedig a madéfalvi csatlakozó fűtőház Csikszeredába való áthelyezése, amit a kereskedelemügyi miniszter még abban az esetben sem akar engedélyezni, ha Csikvármegye a költségek felét: 50,000 K-át fedezné is. (Ugy kell neki! — mondják a mungók — miért választott ellenzéki képviselőt Csikszereda!...) Pedig hát most este 10 órakor csupán azért mennek fel a mozdonyok a madéfalvi fűtőházba — állítólag költségkímélés (?) szempontjából, hogy onnan aztán reggel üresen megint lejöjjenek Csikszeredába... Így aztán naponta négy vonat 9—9, tehát összesen 36 km, utat (mely természetesen nincs a menetrendben) — ok nélkül tesz meg. És ezt a munkapárti kormány még költségkímélésnek nevezi. Hát ha ez csakugyan költségkímélés — és nem fából vaskarika, akkor Beöthy László kereskedelemügyi miniszter ur sem munkapárti...

— **Halálozás.** Mohácsy Józsefné szül. Kóbori Katalin 48-ik éves korában, házasságának 28-ik évében e hó 25-én elhalt Székelyudvarhelyen. Temetése tegnap délután a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint volt. Az elhunytban Kóbori Ferenc szakiskolai művezető testvérét gyászolja.

— **Telefon és rendőrség.** Székelyudvarhely város rendőrségének ezidőig még nincs telefonja. Pedig — tudunk szerint — immár 8-ik év óta van telefonhálózata Székelyudvarhelynek. Első pillanatra talán kicsinyes dolognak látszik némelyek előtt ez az állapot. Azonban, ha mélyebben gondolkozunk, talán mégis van elfogadható alapja jelen felszólalásunknak. Van, mert azt határozottan állítjuk, hogy a városi ügykezelés egyetlen ágában sincs akkora szükség a telefonra, mint épen a rendőrségnél. Részletezni fölösleges, mivel ki-ki önként eltalálja a különböző okokat, a miért a rendőrségi telefon nélkülözhetetlen. Most az összes városi hivatalok egyetlen nyílt és közös telefonon beszélhetnek. Igen ám, de a rendőrség kényesebb ügyekkel foglalkozik s így mindent pálmát et publice nem volna szabad kezelnie. Már csak ezért is külön telefonja kellene legyen, amelyet aztán az egyes szállodákkal, vendéglőkkel éjszakára bekapcsolva is tartatnának...

— **E. M. K. E. — gyújtó a trafikban** most már kapható Székelyudvarhelyen; még pedig egészen újrendszerű és igen csinos dobozokban. A dobozok laposabbak az eddiginél és a zsebben annál kényelmesebben hordozhatók. A gyújtószálak vékonyabbak, de mennyiségük ugyanannyi, mint eddig volt.

— **Az alkoholista öngyilkossága.** Bartók Lajos székelysombori lakos, egy 65 év körüli napszámos, fiatal éveiben híres jó munkás volt, míg a szeszivás ép-eszét meg nem mételte. Azonban a pálinkaivásba annyira belekapott, hogy később, mikor inni kezdett, hetekig dolog nélkül dorbézolt. Ez igen sok keserűséget okozott feleségének, aki évek hosszú során át kinlódott az iszákos emberrel. Az alkohol mérgező hatása tovább ter-

jedt; az öreg Bartókot már egészen hatalma alá kerítette. Elgyengült és dolgozni egyáltalán nem, csak folyton inni szeretett volna. Dolog nélkül a megélhetés forrása teljesen bezárult. Felesége sem tudott annyit keresni, hogy az ura torkát kielégíthesse. Az egymás között napirenden levő kellemetlenség is tetőpontra jutott. Az asszony pár hónappal ezelőtt unokájával más lakásra költözött s az öreg Bartók egyedül maradt. Ivott és mindig csak ivott, de semmit sem dolgozott. Végül aztán a szeszforrás is kikapadt. Az utolsó napja e hó 21-én volt. Alaposan bepálinkázott s még vastag szivarra is szert tett valahogyan. Este felé így ment lakására — a járó-kelők bámulatától és gunyjától kísérve. Ugy látszik — ez volt az utolsó útja és mulatsága. Hélfőn reggel egy arra járó ember kíváncsián benézett az ablakon s remélve látta, hogy Bartók Lajos a mesztergerendáról lenyúló köteleen függ — eltorzult arccal, kilógó nyelvvel. Az iszákossá vált emberek sorsa utólrerte. Rettenetes hallással mult ki a világból. Vajjon ez a szomorú példa eléggé erős lesz-e arra, hogy némely hasonló utra tévedt szerencsétlen embertársainkat még idejében visszaretentse balsorsuk elkerülhetlen végzetétől? Az ilyen s ezekhez hasonló eseteket minden papnak a szószékről kellene hivatással megismertetnie és a sajtóban is közölni a tudomásukra jutó alkohol-okozta tragédiákat — elrettentő példaként. A vallás és haza legnagyobb ellensége az alkoholizmus, mely mindent lerombol...

— **Az új adótörvények ismertetése.** Miután az új adótörvények 1913. január 1-én életbe lépnek és az összeíró bizottságok már ez idén össze fogják működésüket felvenni, tekintettel továbbá a vallomási kényszerre „Az új adótörvények népszerű ismertetése” cím alatt igen időszerű füzetet írt Wolf Zsigmond, közgazdasági író, törvényhatósági bizottsági tag Pozsonyban. A füzet röviden és mégis kimerítően ismerteti az új adótörvényeket, nagyon népszerűen, még a laikus részére is érthetően van megírva és a témát érdekesen és vonzóan tárgyalja. A füzet a kiadónál: Angermayer Károly, pozsonyi cégnél és minden könyvkereskedésben kapható. Ára 1 korona.

— **Sándor ur halála.** Sándor ur kedélyes ember és kalapos-segéd volt a szomszédunkban: Schuller János veterán kalaposmester üzletben, ahol egymásután 18 esztendő telt. Nem régen a székely kereskedelmi és iparkamara felterjesztésére, hosszas és hűségese munkásságáért 100 K jutalmat és dícsérő oklevelet nyert a kereskedelemügyi minisztertől. Jóravaló, szorgalmas, sok oldalról használható munkás volt, de egy nagy hibáról: az ivásról nem tudott leszokni és ez reá nézve is, mint annyi másra — halálos végzetivé vált. Az elmúlt héten nem dolgozott, hanem ivott. Szerdán este aztán hazamenet elbukott s többé nem is tudott talpra állani. A 42-ik éves, tehát javakorbéli férj és családapa kiszenvedett. E hó 26-án a református egyház szertartásával, az önkéntes tűzoltó-egyesület testületileg történt részvételével, a róm. kath. temetőbe helyezték örök nyugalomra. Elekes Sándor hirtelen halála, városszerte mély részvétet keltett.

— **Hogyan őrzik Tisza Istvánt?** Tisza István gróft elnök „választása” óta, mint ismeretes, nagy fegyveres erő őrzik. Nem volt elég, hogy a fővárosban csendőrök, rendőrök állottak őrt lakása előtt, s az uton fegyveres erő sorfala között sétált és kocszított, sőt a vasuton is úgy utazott, mint a muszka cár, hanem mióta Gesztre ment a kicsi falut, is meglepték a csendőrök és detektívek, s a geszti kuriában az ország pénzén csendőrlaktanyát rendeztek be. Az utóbbi napokban a kormány lapjai hevesen cáfolták, hogy

Tisza Geszten rendőr- és csendőrfedezet alatt él. Pedig hiába való minden cáfolat, mert a tények azt igazolják, hogy valóságos cári őrizet veszi körül a geszti kastélyt, s a park bokrainak madarait bujkáló detektívek és kakastollas csendőrök zavarják nyugalomukban. Erről a valóságról meggyőződést szerzett a napokban egy nagyváradi ujságíró: Nagy Andor, az Uj Nagyvárad segéd-szerkesztője. Kiutazott Gesztre s a kastély közelében sétálgatott. Hirtelen két detektív termelt mellette s igazolásra szólították fel. Az ujságíró kijelentette, hogy egyáltalában nem törí rosszban a fejét, hagyják békében. A detektívek erre csendőröket szólítottak elő s az ujságíró nagy népesödület közben négy szuronyos csendőr és egy csomó detektív a csendőrlaktanya felé kísérték. Az őrmester utközben megkérdezte az ujságíró, miért tagadta meg az igazolást.

— Nem tudom, kik ezek az urak? — felelte az ujságíró.

— Ezek detektívek — magyarázta az őrmester. — Tartozik magát igazolni.

— No hát, csak ezt akartam tudni, mert én magyar ujságíró vagyok és eljöttem megnézni, hogy őrzik Tiszát. Most már látom és önök a tanuim.

Az ujságíró hangos megjegyzése a detektívek szétrebbentek, a csendőrök is ott-hagyták, mire az ujságíró megjegyezte:

— Hát az igazolás? Hátha nem vagyok ujságíró?

A csendőrök erre ijedten szólították fel távozásra és két lovascsendőr az országot felé kísérték.

— **Köszönet.** A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet által folyó év és hó 21-én rendezett hangversenyen felülfizettek: N. N. 4 K. Csech Lipót, Kövesdi József, 3—3 K. Becsek Aladár, Burghardt Gyula 2—2, Domján N., Filcz Rezső, Almási Lajos, Balázs Károly, Gáspár Ferencz, ifj. Ugron Ákos, Salamon főhadnagy, Csillag József, Mózer István, Kaján Géza, N. N. 1—1 K. Fogadják a dalegylet hálás köszönetét.

— **Rokkant- és nyugdíjgyelet.** A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyeletének örvendetes haladásáról mult számunkban már beszámoltunk. Ezuttal a vármegyénk területén levő fiókpénztárakat és azok mult felévi külön-alapját említjük meg. Székelyudvarhelyi a 138-ik fiókpénztárnak 915 K 79 f, Székelykeresztúron a 302-ik fióknak 6 K 77 f, Parajdon a 309-ik fióknak 20 K 60 f, Szentkeresztbányán a 323-ik fióknak 57 K 80 f, Lövétén a 324-ik fióknak 11 K 60 f, Olaszteleken a 352-ik fióknak 47 K 39 f külön-alapja volt július 1-én. E külön-alapnak, melyet központi ellenőrzés, szigorú számadás mellett, az egyes fiókpénztárak önmaguk kezelnek, igen üdvös és jótékony rendeltetésük van. Az első tíz évben a tagok s hozzátartozói, csakis ebből nyerhetnek segélyt. Így történt közelebből is Székelyudvarhelyen, hogy Laiber Dénes özvegye 30 K és Illyés Máté özvegye 20 K segélyben részesült a külön alapból.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legujabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövegek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésre bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Nyílt tér*

Nyilatkozat.

Kókai József szücsmester ellen a tények alapos ismerete nélkül, bünyenyítő feljelentést tettem.

Nevezettől a nyilvánosság előtt is bocsánatot kérek.

Illéssy Zoltán
tanító.

* Az e rovatban megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk.

Uj bérlő. Ujjáteremtett, új rendszerrel kezelt fürdő!

Uj vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné kitűnő konyhájáról híres székelyudvarhelyi vendéglősne.

HOMORÓD-GYÓGYFÜRDŐ!

A Continens legerősebb szénsavas alkalikus, vasas-, gyógy-, ivó- és fürdővizével. Modern fürdővé alakítva. Uj rendszerrel, uj kezekbe került. — Fürdőidény: július 1-től augusztus 31-ig, földény. Gyönyörű völgyben, nagy fenyvesekkel borított hegyek között 720 méterre fekszik a tenger színe felett. Magaslati gyógyhely — 3 ivó, 2 fürdő forrással! — Saját kocsi, fiakkerek, később automobil közlekedés. Orvosiilag ajánlatik páratlan eredménnyel: sápkór, vörshányás, idegyengeség, neurasthenia, görvélly, légzőszerveknek, hólyagnak, hüvelynek hurutos bántalmái; fehérfolyás, női altesti bajok. Rendetlen fajtalmás havadás. Méheltájítás és ezekből származó magtalmás, gyermektelenség. Vesebajok, általános női és férfi gyengeségek ellen. Erősített szénsavas fürdő. Szívajok, vérkeringési zavarok, csusz és köszvényűnél bámulatos, sőt biztos hatása. Hivatalnokok, tanítónőknek, szellemi munkával foglalkozóknak, kimerülteknek, lelkileg kifáradtaknak, üdülésre, megújodásukra kitűnő hatású a fenyves aetherileg tiszta levegő és ivóvíz. Fürdőorvos DR SZABÓ ENDRE ur. — Lakik a Kossuth-villába. Kiránduló helyek: Ilona völgybe, Lobogó fürdőre, Szentkeresztbányai vashámorhoz, Király, Dobogó, Hargitai-büdös, hargitai-liget fürdőkhöz, a Hargitára stb. helyekre. Pisztráng halászat! Fenyvesek között több kilométer hosszú árnyékos séta utak. Kaszinó, olvasó terem. Tennisz pályák, kugli, torna, ringli spiel, amerikai hajóhinta. Táncoktatás. Róm, kath. kápolna, ref. és unitárius istentiszteletek. Népművelés, szépség- és tánc stb. versenyek. Kitűnő zenekar naponta kétszer. Terveze Kónya Jancsi székelyudvarhelyi kitűnő cigányprimás 14 tagu zenekarával. Szobák árai: 1 K 50 fill. 2 K, 2 K 50 fillér. Erkelyes nagy szoba, beburorozva 5 K, ágynemű nélkül, melyet előre bejelentve bérelni lehet. Fürdők: hideg 40 fill., meleg 1 korona. Elő- és utóidényben 50 százalékos árengedmény. — Vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné, a székelyudvarhelyi kitűnő, jó és olcsó konyhájáról, jó borairól híres vendéglősne kezelésében lesz. Olcsó árak. Egy ebéd (kettőnek elegendő) naponta 3 tál étel, csütörtök és vasárnap 4-féle házhöz vive 2 K 60 fillér. Posta, távirat, bazár, fűszeres bolt, pék, fodrász, fényképész, cukrászda, fuvarosok kirándulásokra, vasuton naponta 3 érkező vonat. Kocsi megrendelendők nálam. Másfél órai kocsi szép erdős hegyen át. Szobák előre ki-veendők, már most sürgősen megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Szobánként 20 korona előleg kifizendő. Felvilágosítás- és prospektussal készségesen szolgálok.

Nagyszilvosi KONCZ ÁRMIN gyógyszerész és föld-birtokos, a Homoród-fürdő bérlője, Lobogó-fürdő tulajdonosa, Székelyudvarhelyt. Tessék e hirdetéset kivágni és eltenni, mert csak kevésszer jelenik meg.

Szobák, lakások, júlini 1-ső idényre azonnal s előre megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Kiadó szobák száma már keves. Szobánként 20 korona előleg kifizendő. **Uj vendéglős!**

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borsagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-től kezdve, jutányos árban eladatik.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borsagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

Udvarhelyvármegye Nemes Csádjai. Szerkesztette: Palmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen bőcses család-történeti adatokat tartalmaz.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morait, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismerni kellene. A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő teológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szószertint fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető: „A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Meghívó

A székelyudvarhelyi Zálogkölcson Intézet és Betéti Pénztár 1912. évi szeptember hó 8-án d. e. 10 órakor saját hivatalos helyiségében

Rendkívüli közgyűlést tart, a melyre a részvényesek tisztelettel meghívotnak

Tárgysorozat:

1. Az alapszabályok 28., 63., 67., 70., 71., 77., 78., 79., 83., 84., 85., 88. §-ainak a módosítása.

2. Elnök-igazgató, jogtanácsos, egy, esetleg három igazgatósági tag választása.

3. Az oklándi fiók ujjászervezése iránt beadott indítvány, ennek elfogadása esetén igazgatósági tagok és jogtanácsos választása.

A közgyűlésen csak az birszavazati joggal, ki az alapszabályok 60. §-a értelmében részvényekkel együtt a közgyűlést megelőző n p d u. 5 órájáig az intézet pénztárához leteszi. Székelyudvarhely, 1912. jul. 26. Az Igazgatóság

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Némethi fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívüli érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabíró (székabíró), a főkirálybíró, az esküdteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, a földönlakók, Székely táma, Székely bánja vára 1562, A darabntok, A két első rend hejzete, löfök, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, musrák vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Uj nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pálkönyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg **hasznára lesz.** Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-vasárlásainál és megrendeléseinél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságo felemléni sziveskedjék.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vőhenv, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és belgyuladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vörshányás, vizekór, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyuladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.

E. — tekintélyes orvosok ajánlataira — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára ... 3 korona. Kapható: ...

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

VASÁRNAPI UJSSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRA HETSZÉVÉRE: 20 K. FÉLÉVRE: 10 K.

Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Ujsság díszes karácsonyi albumát.

Munkatársainkat kivántra minden-kinek küld a „Vasárnapi Ujsság” kiadó-hivatala, Franklin-Társulat, Budapesti, IV. Egry-utca 4. sz.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolent Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári tennállás